ונראה ליישבו עפ״י מה שנחלקו ר״י ור״ל במכות שם בענין לאו הניתק לעשה אי בטלו ולא בטלו או קיימו ולא קיימו במאי קמיפלגי בהתראת ספק אי שמי׳ התראה אי לא ונירסת רש״י דר״י סובר בטלו ולא בטלו משום דסבר התראת ס׳ שמי׳ התראה ואע״ג דכל ל״ת שניתק לעשה לדבריו התראת ס׳ הוא שהרי כשעובר הלאו צריך להתרות בו והוא אמר שגמר הלאו תלוי בביטול העשה וספק הוא שמא לא יבטל העשה התראת ס׳ שמי׳ התראה ור״ל דסובר התראת ס׳ ל״ש התראה ע״כ אם הי׳ גמר הלאו תלוי בביטול העשה לא הי׳ לוקה עליו אלא הלאו משגירש נגמר וכ׳ רש״י ז״ל ואי קשיא לר״י נמי איכא למימר בהתראת ודאי להרו בו כשיבוא לבטל העשה שהוא עקירת הלאו לעולם התראה בשעה שעבר הלאו בענין ואפי׳ הוא מנוי׳ בדבר אחר כדאמרינן בשבועות שבועה שלא אוכל ככר זה אם אוכל זו אכני׳ לרגאי והדר אכני׳ לאיסור הוי התראת׳ ודאי עיי״ש אולם גי׳ הרי״ף והרמב״ם להיפוך דר״י הני קיימו ולא קיימו ור״ל הני בטלו ולא בטלו וקא מיפלגי בהתראת ספק וביאר הרמב״ן ז״ל מובא בחי׳ הריטב״א במכות בזה״ל ולמאן דהני קיימו ולא קיימו הוי התראה בספק בשעת עבירת הלאו דיכול לומר אקיים העשה אבל למאן דהני בטלו ולא בטלו הוי התראת ודאי דאתרינן בי׳ בשעת ביטול העשה שיתחייב מלקות אם יבטל העשה על הלאו למפרע דהשת׳ הוא דמטי ומחייבא וקא ק״ל לרש״י ז״ל דבעי התרא׳ בשעת דעובר על הלאו ומקשי׳ להאוה דלא אוכל זו אם אוכל זו דל״ש התרא׳ בשעת אכילת השני׳ נ״ל כלל דהתם בשעת אכילת השני׳ אין ככר הראשון שום חלק איסור של הלאו אבל ביטול העשה שניתק בו ל״ת וגמר בו מלקותו של ל״ה מגופו של ל״ת הוא חשוב לענין התרא׳ כי עיקר של לאו זה הכתו׳ תלאו בעשה זה למלקות על״ד הנעימים ונרא׳ לענ״ד דב׳ ודאי לכל היכא דהוי לאו שאב״מ דאין לוקין עליו אם הלאו הזה ניתק לעשה אם נתבטל העש׳ בש״ד ביטלו ולא ביטלו בכה״ג לוקין על הלאו דאע״ג דהלאו אב״מ כיון דהעשה חלק איסור של הלאו והעשה הוא מבטל במעשה הרי הוי יש בו מעשה והרי אם תחלה עשה מעשה אע״ג שלבסוף אינו עושה מעש׳ מ״מ לוקין עליו מכ״ש בעוש׳ מעשה לבסוף בשעת ביטול העשה כיון דע״י חלק הלאו ונתנה בו מלקותו של לאו ומגופו של ל״ת הוא חשוב הרי יש בו מעשה והרי זה נחשב למעשה וזה נראה נכון בסבר׳ ומעתה הלאו שאין בו מעשה אם אינו ניתק לעשה אין לוקין עליו כלל אבל אם הוא ניתק לעשה משכחת ללקות עליו בעת ביטול העשה במעש׳ ׃

ואמנם כ״ז אם ביטלו ולא ביטלו אבל אם קיימו ולא קיימו הרי גם העשה שנתבטל אין צריך לענין מעש׳ הו ממילא הוי לשאב״מ ולא מהני העשה שיחשב ע״ז יש בו מעש׳ ואפי׳ בהתבטל העש׳ ע״י מעש׳ מ״מ כיון שאין צריך ביטול העשה בפעולה המעש׳ אין העש׳ מגופו של ל״ת ולא מיחשב זה יש בו מעש׳ ועיין בזה היטב כי הוא עלה עמוק׳ ואין לגעות מעני׳ ׃ ומעתה לכאור׳ יקשה לנו במה דמוכיח ר״ל מדברי ר״י דתניא ולא תותירו ממנו עד בוקר והנותר ממנו עד בוקר בא הכתוב ליתן עשה אחר ל״ת לומר שאין לוקין עליו אלמא לאו שאב״מ לוקין עליו דטעמא דבא הכתוב הא לא״ה לוקין עליו ומאי ראי׳ דנא׳ לולי שבא הכתוב ליתן עשה אחר ל״ת אז בודאי לא לוקין עליו משום דהוי לאו שאב״מ אבל אחרי שבא הכתוב ליתן עשה אחר ל״ת והוי לאו שניתק לעש׳ ואז הוי לאו שיב״מ בהיכ׳ שנתבטל העש׳ ביום לאו מחשב העש׳ לחלק הלאו והו בביטול העש׳ לוקין עליו ובלא ביטול אין לוקין ואדרב׳ העש׳ שבא אחר ל״ת גורם שילק עליו דלא מיחשב לאב״מ וכמ״ש וזה לכאור׳ קושי׳ נפלאה ׃ אמנם הדבר נכון היטב דהא דסביר׳ לי׳ לר״ל בטלו ולא בטלו היינו משום דסובר התראת ס׳ ל״ש התראה וא״כ ע״כ א״א לומר קיימו ולא קיימו משום דא״כ הוי התראת ס׳ וכמ״ש הרמב״ן ז״ל אבל לר״י דע״כ סובר התראת ס׳ שמי׳ התראה וא״כ הו בקיום העשה תלוי וקיימו ולא קיימו אין מיחשב ביטול העשה למעשה וא״כ ר״י נמי׳ שפיר מוכ״ח דסובר לאו שאב״מ לוקין עליו דטעמא דבא הכתוב ליתן עשה כו׳ דא״ל דבמה שבא הכתוב ליתן עשה אחר ל״ת ע״י מיחשב הלאו ליב״מ דאחר שהניתק לעשה תלוי בקיימו ולא קיימו אין זה מגופו של ל״ת ולא מיחשב ע״ז ללאו שיש בו מעשה וכמש״ל וקושית והוכחת הש״ס שפיר׳ ואמנם אחר שר״ל בעצמו סובר דהתראת ספק ל״ש התראה וכאידך דר״י בב״א חייב בזא״ז פטור ע״ש אם כן הו ממילא אין כאן ראי׳ מהעשה דנותר שבא אחר ל״ת דבלאו שאב״מ לוקין עליו דאחר דהתראת ס׳ ל״ש התראה א״כ הו משכחת רק בבטלו ולא בטלו והוי העשה מגופו של ל״ת הו מיחשב לי׳ ללאו שיב״מ וכמש״ל וא״כ מהך דלחי דר״ל סובר כאידך דר״י דהתראת ס׳ ל״ש התראה א״כ ממילא נדחה הך דלאו שאב״מ לוקין עליו וזה בזה תלוי וסובר ר״ל דלאו שאב״מ אין לוקין עליו ומיושב היטב קושית התוס׳ הנ״ל וזה דבר נחמד מאד ׃

ובזה אמינא ליישב מה שקשה לי במה דפריך הש״ס בתמורה על ר״י דסובר דאין לוקין במותיר משום דהוי לאו שאב״מ דאם כן למה והנותר אתי ופי׳ התוס׳ שם דהקשו׳ ל״ל במיכות והנותר לנתק הלאו ע״ש בתוס׳ וקשה למה שהוכיחו התוס׳ בפסחים כ״ט דהמשהה חמצו ע״מ לבערו אין עובר עליו כיון דהלאו דב״י ניתק לעשה ומש״ה בקיום העשה נתבטל הלאו מעיקרא ע״ש וא״כ שפיר איצטריך לנתוקי הלאו לעשה דאז בקיום העשה נעקר הלאו מעיקרא ולא עביד איסורא כלל אבל לולי שניתק הלאו לעשה ניהי דאין לוקין עליו מ״מ עבר על ל״ת ואחר שהקשיתי כן פתחתי ס׳ ש״א ומצאתי שעמד בזה והי׳ דאחר שאין לוקין עליו מא״ל מ״מ הרי בלא״ה לולי הלאו דנותר הוי עבר על מ״ע דואכלו הבשר בלילה הזה ע״ש והי׳ זה אינו מענה ארוכה לפי׳ הבני שמואל דעובר על לאו שאב״מ נפסל לעדות אע״ג דאין לוקין עליו וכמ״ש גם כ״ת בתשובתו ואם כן אם לא הי׳ ניתק לעשה הרי אע״ג דאין בו מעשה מ״מ נפסל לעדות משא״כ עכשיו שניתק לעשה אם כן בקיום העשה אין כאן עבירת הלאו וא״כ אע״ג דעבר על עשה דואכלו הבשר בלילה הזה אינו נפסל לעדות וכ״מ טובא ובשלמא מה דדייק הש״ס טעמא דניתקו הכתוב עיקר הדיוק מלשון דאין לוקין עליו אבל מה דהקשה על ר״י מאי קושי׳ ניהי דאין לוקין משום דאין בו מעשה מ״מ ל״ת במה שנתקו לעשה וכמ״ש ׃ ולמש״ל יש לומר דקושיות הש״ס למאן דסובר בטלו ולא בטלו ואם כן הו ממ״נ אם לא ביטל העשה נ״ל לטעמא דאין בו מעשה הרי בלא״ה הוי לאו הנ״ע ובבטלו הו לא מיחשב ללאו שאב״מ וקושי׳ הש״ס שפיר ׃ ומעתה נאמר דהרמב״ם סובר כשיטת הר״י דכל ל״ת שניתק לעשה בקיום העשה נתבטל הלאו מעיקרא ומש״ה נקט רבינו ז״ל לדינא דהנותר ניתק לעשה למאן דבקיום העשה יתבטל הלאו מעיקרא ולא ניתק לעשה אף שאין בו מעשה הי׳ מופסל לעדות משא״כ עכשיו שניתק לעשה וזה נכון בביאורו ׃

והדרן בספק שהעיר כ״ת בענין מותיר אם הוא בכזית או אפי׳ בכ״ש נראה לענ״ד ברור דמותיר אינו חייב רק בכזית וכל התור׳ בשיעורין נאמרו ויש לי ראי׳ נכונה דהרי כבר כתבתי דלענין ב״י וב״י אין ספק דבח״ש אינו עובר בב״י ואין בו רק איסור דח״ש או אפי׳ איסור אין בו אבל לאו דב״י ודאי בשיעורו וכמו שאמרו להדיא ילפינן ביעור מאכילה ואין בו שום ספק כלל ׃ ומעתה מינה אמינא דבמותיר נ״כ בעינן דוקא בכזית דהרי ר״י סובר אין ביעור חמץ אלא שריפה ויליף לה מנותר מה נותר ישנו בבל תותירו וחמץ ישנו בבל תותירו מה נותר בשריפה אף חמץ בשריפה וחכמים דס״ל פירור וזורה לרוח היינו משום דאשם תלוי יוכיח ע״ש וא״כ דבנותר ישנו בכ״ש בבל תותירו היכא יליף חמץ מנותר מה לנותר שישנו בבל תותירו אפי׳ בכ״ש משא״כ בחמץ שאינו בבל תותירו כ״א בכזית וע״כ דנותר והחמץ שוה ואינו רק בכזית וזה ראי׳ ברורה ונכונה ׃

ובמה שדן כ״ת במכתבו בענין פיגול שלדעת התוס׳ בב״מ דפיגול לא הוי רק בדבור ודבור מחשב מעשה א״כ מדו׳ מחשב מיחשב בקדשים ללאו שאב״מ וכמו שכבר עמד בזה בפ״י בגיטין וכ״ת עוד הוסיף בענין אכילת אדם והקטרת מזבח דמצטרף ובזה יחשב עקימת שפתיו מעשה ע״כ ׃ ידידי לדעתי גם קושי׳ הפנ״י וגם קושי׳ כ״ת מיושב נכון למה דאמרינן בסנהדרין ס״ה ור״י ע״ש דכפיפת קומתו לרבנן הוי מעשה ועקימת שפתיו לא הוי מעשה אמר רבא שאני מגדף הואיל וישנו